

до того, що бувші міністри Петлюри — обвинувачували його в „петлюривщині“, а ті, що донедавна ще були в найліпших відносинах з „емігрантщиною“, а тепер — за ціну посади партійного секретаря чи соціалістського редактора — відсахнулися від неї, — закидали йому тісний зв'язок з „емігрантськими центрами“. І всі — вимагали, щоб він або „покаявся“, або — щоб йому затулили рота чи ужили супроти нього „організаційних заходів“, щоб забрали, коли не з України, то бодай з Харкова чи з Києва. А ці доноси — сквапливо передруковувала в харківській українській — московська преса, щоби нарешті, — вилімінувати його з активного життя і заслати в глуху діру, зробивши „робкором“. Москва — Москвою, але цей розділ в біографії Хвильового і його „любезних земляків“ теж не треба забувати.

— 0 —

Я. Правобережцям.

Затрування душ молоді, чи гіпохондрія?

(Відповідь на передовицю В. Целевича в „Діло“ ч. 154).

Зараховую себе до так званого „старшого громадянства“, бо вже сивина чуба припорошила. Однак, читаючи передовицю п. В. Целевича, як виразника ідеології, не могу зрозуміти того „старшого громадянства“, не знаю, чого п. Целевич, властиво хоче? На перший погляд, коли не вдумуватися глибше в порушену п. Целевичем ділему та брати річі за „чубки“, як це робить автор передовиці „Треба протиділати“, то видаються висновки ніби логічними. А якже! молодь не слухається поважного „олімпу“, не падає на вколішки перед „авторитетами“ (яких шукає й не знаходить!), випереджує їх, шукаючи в лябіринті своїх світовідчувань нових доріг, що відповідають духові часу. Є молодь „аморальна“ і „нечесна“ та, як на лихо, вся на загал!

Жахається автор, ледви не плаче, що не тільки так є в „відношенню до чужих“, а й до своїх, — не лише в інших ділянках, рівнож непоправима молодь на ґрунті громадському й в приватному житті! Тут п. Целевичеві стає до помочі „історія людства“ з „стичністю“, „лицарскістю“ та „романтизмом боротьби“.

По довшій аналізі „жахливого“ явища, чи те пак — тези, приходиться авторові ствердити, що „виною промахи старшого громадянства“ і о, жах! публіцистична діяльність п. Донцова, котрий проповідує відрубний, своєрідний український націоналізм — не подібний (на жаль хіба?) ні до гітлеризму, ні до фашизму, ні (додам) комунізму! Національний світогляд п. Донцова — це: „прикмети східної (заяцької), бо п. Донцов каже орієнтуватися на Європу!) анархістичної психики“... Це все чути з уст людини, котра належить до „авторитету національного проводу“ і признається, що „старше громадянство не знає духового корму“ молоді, в наслідок чого повстає „хаос“, зазримчений п. Донцовим та органами „Наш Прапор“ і „Новий Час“.

Аби не було „хаосу“ — треба булоб 25 літньому студентові, чи 20 літній студентці піти до татунця в директорськй кабінеті, або вуйця, котрий сидить за касою в склепі і попросити благословення, чи можна прочитати ту чи иншу книжку. Перед зібранням студентської корпорації, якоїсь вечірки — треба булоб депешувати у всі кінці краю та вистосувати подання до „авторитету нац. проводу“, а потім — справоздання, бо якже інакше? А середньо-шкільна молодь, роблючи „домашні вправи“, якогось вірша напише, чи карикатуру намалює, — конечно мусить „педагогам, політикам і суспільним діячам“ показати, чи то не „революційна література“ і не донцовське вільнодумство?

В наступних своїх аргументах п. Целевич вбачає ало, що знаходиться й серед старшого громадянства одиниці незалежні від „авторитету нац. проводу“, ц. т. такі, що йдуть з духом часу, розуміють молодь, і вона їх, та не танцюють під дутку ріжних „політичних та гро-

мадських кол". Болить п. Целевича, що ті одиниці стоять ще на чолі преси — місячників. П. Донцову можна було приписати „нездоровий“, „східний анархізм“ (а як же!), але треба було щось і п. Тикторові закинути, та й вихопилось, як Пилип з конопель, що його пресові видавництва є „торговельним підприємством обрахованим на зиск“. Не відомо, чи „Діло“ хоче зиску, чи дефіциту? Не знаю, чи п. Целевич зрікається місячної платні, не хоче її взагалі? А з гонораром як? Певно теж кожна стаття дає зиск? При кінці передовиці „докази“, якими не всякий публіцист відважився б послуговуватись в поважній полеміці про поважне явище.

Де тут „пес закопаний“? Що й чому так не подобається п. Целевичові та чого він не розуміє? Не розуміє, що завше була й буде „війна між старими й молодими“, між „батьками й дітьми“. Тим вона вирізняється, чим „старше громадянство“ є більш консервативне, чим менше розуміє воно молодь. Не розуміють, бо не вміють нею кермувати, впливати відповідно, — не ведуть, а плентаються в хвості. Молодь інстинктивно старається сама собі зарадити, роблячи часами помилки. З приязирством дивиться на нарікаючих мальконтентів, котрі вимагають собі біблійної пошани і „фіміаму“. Не може зрозуміти п. Целевич, який слід на душах нового покоління залишила світова війна і це вже видно з його історії. Ще до того нове покоління української нації „бачило“ невадлу спробу створити нове життя, оттого „старшого тепера громадянства“, а таке громадянство, котре історія „поклала на лопатки“, не може бути для нього авторитетом. Через ті психологічні чинники молодь ставиться критично навіть до добрих часами рад старших та шукає тих, якіб її розуміли, а головне вели, не гальмували свою гіпохондрію.

Молоде покоління знає, що має вирішити не одно, чого не вдалося вирішити поважному громадянству. Не лякається воно зітхань і прикмет старших, на котрих дивиться поблажливо й зі співчуттям, та йде само своєю дорогою, бо немає його кому вести. Творють молоде покоління свою етику, етику ХХ віку, керується новою лицарськістю, є реальним і свідомо уникає „старечого“ романтизму, замінюючи його сучасним. Духовна їжа, якою б хотіло старе покоління годувати молоде це: „так робіть, як з діда-прадіда було“ — обов'язковими поклонами перед поважною лисиною, з благословення якої молоді вільно бути в просвіті, в хорі, в аматорським гуртку і всюди не омивати „цілування руць“. Коли цього нема, молоді „анархісти, неетичні, аморальні, нечесні“ і майже „революціонери“! Сучасне молоде покоління мусить не читати, а ковтати публіцистику, але не публіцистику п. Целевича. Неврастенічні й імпотентні сентенції гіпохондриків, претендуючих на провід, не задовольняють молоді. Не такого проводу вимагає, навіть благає, сучасне молоде покоління, лише такого, який родиться в інших здоровіших народів Заходу.

Щоби перекреслити хуторянську етику, слинявий романтизм і міщанську чесність „авторитетного проводу“, щоби поховати „старі цінності“ і творити нові.

Радивби п. Целевичові не „протиділати“ та не „вносити хаосу“, не загрувати душ нового покоління гіпохондрією, а добре його зрозуміти, — радіти, що воно инше від старших „поважних“ невдар. „Протиділати“ це значить не тільки не провадити молоді в бажанім для себе напрямку, кориснім для молоді, а завертати її назад поза себе. Хай голос незнаного автора, голос з народу, теж старшого громадянства, буде пересторогою, щоби те „старше громадянство“, яке репрезентує п. Целевич, не вдавало з себе патріархів і непомильних авторитетів та не претендувало, коли невдільне, на провід, а сміло з громадською мужністю це собі усвідомило.